

Annexos

Neus Alberich González

PID_00192629

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

1. Annex: El relat biogràfic d'una educadora social.....	5
2. Annex: Apunts per a una transcripció.....	12
Bibliografia.....	35

1. Annex: El relat biogràfic d'una educadora social

A continuació us presentem l'exemple d'un relat biogràfic professional d'una educadora social. Aquest relat ha estat elaborat especialment per a aquest material i, per tant, no forma part d'una recerca educativa, sinó que la seva funció és merament il·lustrativa.

La selecció de la persona a entrevistar i la preparació de les entrevistes

La persona escollida forma part del món social dels educadors i educadores socials (Bertaux, 2005), però no pretén (ni pot ser) representativa d'aquest col·lectiu. És un relat que pot tenir punts comuns amb històries biogràfiques d'altres educadors, però també respon a la trajectòria i la reflexió singular de la persona entrevistada. El seu relat és fruit de la seva biografia particular. Però aquesta biografia està inscrita en contextos més amplis (històrics, generacionals, socials...) als quals ens emplaça.

La selecció de l'educadora, a la qual anomenarem Maia pel seu propi desig, ja hem dit que no ha seguit criteris de representativitat, sinó que més aviat buscàvem la significació del seu testimoni. Els motius que ens van fer escollir el seu testimoni van ser que és una persona amb les característiques següents:

- S'identifica plenament com "educadora social".
- Ha recorregut una llarga trajectòria professional.
- Ha treballat amb diferents col·lectius i en diferents àmbits dins de l'educació social.
- Ha reflexionat molt sobre ella mateixa i la professió, i té la capacitat de transmetre-ho i comunicar-ho.
- Estava disposada a brindar-nos el seu temps per a la realització de les entrevistes, així com les revisions posteriors de les transcripcions i les anàlisis.

A més, era una persona amb la qual, encara que coneguda, no es mantenien vincles d'amistat (almenys abans de l'entrevista) i es desconeixia pràcticament la seva vida personal i professional.

Abans de la realització de l'entrevista hi va haver una sessió prèvia on se li va explicar clarament el que se li demanava i l'ús que se'n faria *a posteriori*. En aquesta sessió l'educadora va poder formular els dubtes i els aclariments que tenia. La Maia, per tant, ja coneixia abans de l'entrevista quin era el motiu: conèixer la seva trajectòria i experiència professional per a un material pedagògic sobre històries de vida, però desconeixia el contingut concret del nostre guió, ja que buscàvem un relat el màxim d'espontani possible.

Motius de l'elecció

Qui escriu aquest text té la impressió que, en el nostre cas, gairebé va ser l'entrevistada qui va escollir l'entrevistadora, i no al revés. Amb això volem dir que no hem de menystenir, a vegades, altres motius en la selecció com pot ser la intuïció que aquella persona té una història rellevant per explicar, o que les seves reflexions poden ser interessants per al nostre treball. Malgrat això, aquestes intuïcions han de ser també analitzades críticament per tal que les nostres eleccions responguin als criteris marcats i no esbiaixem el perfil de les persones entrevistades circumscriuint-les a cercles propers i/o més accessibles.

La realització de les entrevistes

Es van fer dues sessions d'entrevistes als llocs escollits per la mateixa persona. La primera sessió es va desenvolupar al seu lloc de treball, però fora de l'horari laboral, i la segona sessió, al pis on viu. L'entrevista va ser enregistrada amb una gravadora.

A la primera entrevista es va partir d'una pregunta inicial: "Ens agradaria saber com una persona esdevé / es converteix en educadora social. I hem pensat en el teu exemple per explicar-ho...", a partir de la qual la Maia va desplegar el seu relat, estructurat bàsicament de manera cronològica. L'entrevistadora disposava d'un guió preparat prèviament, amb una sèrie de temes o aspectes que estava interessada a desenvolupar i que es demanaven en els moments que la narració espontània s'aturava. L'entrevistadora també intervenia per demanar aclariments, demanar una explicació més àmplia o ajudar l'entrevistada a recuperar el fil del relat.

Guió bàsic de la primera entrevista:

- Presentació de la persona
- Infantesa i adolescència
- Experiència escolar i educativa
- Motivacions i decisió de dedicar-se a l'educació social
- Període de formació
- Inicis en la professió
- Experiència professional com a educadora social
- Treball actual
- Projectes de futur com a educadora
- Canvis en la professió
- Aprenentatges al llarg de la vida professional: coneixements, habilitats, actituds
- Influència mútua entre aspectes més personals i altres professionals
- Moments més difícils de la vida professional
- Moment més feliços de la vida professional, principals "èxits"
- Agraïments

Després de transcriure i analitzar la primera entrevista, es va efectuar una segona sessió amb l'objectiu d'aprofundir sobre alguns aspectes o algunes situacions pels quals s'havia passat més per sobre. A més, es van incloure algunes preguntes més generals de reflexió sobre la professió d'educador social.

El tractament de l'entrevista

Les dues sessions han estat, primer de tot, transcrites literalment i després aquesta transcripció ha estat revisada per la narradora. Un cop obtingut aquest material bàsic, hem analitzat i elaborat el relat amb l'objectiu de publicar-lo.

Davant de l'extensió de les transcripcions, s'ha optat per tractar el text per tal de reduir-ne la llargada i fer-lo més accessible a la lectura. En certa manera es tracta d'una manipulació del text, encara que tenint molta cura de no tergiversar el sentit original que li va donar la narradora.

El text són fragments literals de la transcripció de l'entrevista. Hem seguit les normes de Pujades (2002, p. 70) per tal de fer el text més llegible: hem corregit algunes qüestions morfològiques; hem eliminat reiteracions, mots de vici, falques, dubtes, frases inacabades sense més importància; però hem mantingut les pròpies paraules i l'argot particular de la narradora.

Els talls s'han indicat amb [...]. En un principi, l'ordre del relat reproduït manté l'ordre en què va ser narrat en les entrevistes. Quan s'han introduït fragments d'altres moments del relat s'han assenyat amb dues barres inclinades (/), tant a l'inici com al final del fragment inserit.

Hem afegit uns títols que pretenen facilitar i pautar la lectura de la transcripció. Responen a les nostres pròpies categories d'anàlisi (no a les de la narradora).

L'anàlisi de l'entrevista

Si aquesta entrevista formés part d'una recerca, l'anàlisi que en féssim seria un intent d'examinar les dades (qualitatives) obtingudes, per a veure com ens parlen dels nostres objectes d'estudi, dels problemes plantejats.

Com ja hem comentat, aquesta entrevista no forma part d'una recerca, sinó que vol aproximar-se des d'un punt de vista il·lustratiu a l'experiència biogràfica professional d'una educadora. Però com tota història particular, també dóna compte del context en el qual s'emmarca. Aquest relat singular ens parla també des de la dimensió històrica. La Maia va néixer l'any 1971 i la seva trajectòria professional es pot emmarcar en l'evolució històrica que ha tingut l'educació social en els darrers vint anys.

A continuació us volem cridar l'atenció sobre alguns d'aquests aspectes del relat que tenen relació amb els seus contextos, bàsicament, d'evolució històrica de la professió de l'educació social, però també amb l'estat de la professió d'educador social al nostre país.

Alguns dels orígens de l'educació social: l'educació en el lleure i altres moviments d'oci i el voluntariat

La dedicació de l'entrevistada a l'educació social es deu, en part, com ella mateixa explica, als seus inicis com a monitora, primer, com a monitora esportiva i després en entitats d'educació en el lleure. Alguns autors com Planella (2006)

han posat l'atenció en com l'escoltisme i altres moviments de l'educació en el lleure són l'origen de molts educadors socials, tant a França com també a Catalunya.

Un altre aspecte clau, en la trajectòria de Maia és la seva participació com a “educadora” en projectes de voluntariat. Des de molt jove participa voluntàriament en presons, en comunitats terapèutiques, etc. Més enllà de formar part de la seva trajectòria aquest és un altre dels orígens de la professió. Molta gent que de manera altruista i voluntària havia estava implicada en accions col·lectives d'ajuda als altres, de participació col·lectiva, acabarien formant-se i professionalitzant-se com a educadors i educadores socials. També alguns àmbits de la professió, pensem per exemple en l'educació de persones amb diversitat funcional o de persones drogodependents, tenen l'origen en el voluntariat (des d'associacions de familiars, associacions de veïns, fins a entitats específiques) amb el temps es van professionalitzar i algunes de les seves funcions van ser assumides per l'administració.

Als anys noranta, Catalunya va experimentar una puixança en el voluntariat, que va tenir la seva imatge icònica en els voluntaris dels Jocs Olímpics i Paralímpics de Barcelona 92, però que no ha d'amagar l'existència de multitud d'entitats, associacions i projectes que funcionaven de manera voluntària, i que més tard es van professionalitzar.

Com molts altres educadors que van néixer del món del voluntariat, la vocació de la Maia també neix, en part, de la seva experiència prèvia en el voluntariat. La diferència en la trajectòria de la nostra educadora amb altres trajectòries més habituals és que la seva professionalització com a educadora no va anar en detriment de la seva acció voluntària, que ha mantingut de manera paral·lela durant tota la seva vida professional. Ambdues vessants, voluntariat i activitat laboral, s'han enriquit mútuament.

La formació i la professionalització

El començament de la formació universitària de la Maia coincideix amb el naixement de les primeres diplomatures d'educació social a Espanya (Reial decret 1420/1991, de 30 d'agost, publicat al BOE el 10 d'octubre de 1991), que fixaven, institucionalitzaven i consolidaven aquesta figura professional.

L'inici del primer curs d'Educació Social a Catalunya, l'any 1992, coincideix amb l'inici dels seus estudis universitaris. Com ella mateixa recorda, en el procés de decidir els estudis universitaris, tenint molt clara la seva vocació i estant a punt d'inclinar-se per Treball Social, descobreix aquesta nova diplomatura.

Dels anys universitaris recorda l'entusiasme dels professors, pioners i pioneres de l'ensenyament acadèmic de l'educació social al nostre país, procedents en gran part del món de la intervenció social. Així com també la relació amb

molts companys i companyes, més grans que ella, que ja eren educadors en actiu i que en el moment en què va sortir la diplomatura universitària van decidir formar-se i titular-se, però amb una gran experiència pràctica.

La professionalització: els diferents àmbits de la intervenció

Les educadores i els educadors socials tenen nombrosos àmbits d'actuació. La Maia ha treballat en un bon nombre d'aquests àmbits, amb una inquietud constant per conèixer, aprendre i créixer en nous camps professionals.

Malgrat que en un inici tenia clar que es volia especialitzar en el treball en infància en risc, a la Maia sempre li ha agradat explorar (i explorar-se en) terrenys desconeguts i obrir nous camps en la seva trajectòria professional. En els disset anys de professió ha treballat en molts dels àmbits als quals es dediquen els educadors socials al nostre país: treball amb persones drogodependents, intervenció en infància i famílies en risc, treball comunitari, treball amb dones, amb adolescents embarassades o mares... I ha desenvolupat les seves tasques des dels diferents ens i institucions des d'on actuen els professionals de l'educació social, ja siguin en centres i serveis de titularitat pública o privada, des de l'administració o des del tercer sector: centres de justícia juvenil, centres residencials d'atenció educativa, centres oberts, centres d'atenció maternoinfantil, comunitats terapèutiques, serveis d'atenció a les dones víctimes de violència masclista, centres penitenciaris...

El salt de la intervenció directa a la formació i a la gestió

Amb els anys hi ha educadors i educadores que passen de treballar en la intervenció directa a la gestió i direcció de projectes educatius. Aquest és un procés habitual en la trajectòria de molts educadors i educadores, que després d'uns anys en la intervenció directa abandonen per raons diverses (necessitat de conciliar vida familiar i professional amb uns horaris a vegades complicats, el desgast professional (la síndrome *burnout* que diuen en anglès), les necessitats en els seus propis àmbits de treball que hi hagi professionals que assumeixin tasques de gestió, la voluntat de renovació o de canvi...) aquesta primera línia i es dediquen a altres funcions més de despatx i de gestió. Però més enllà d'un procés individual, aquest fenomen s'ha anat produint també els darrers anys per l'augment de les tasques de gestió que comporten molts dels projectes d'intervenció educativa, per la burocratització de la tasca educativa (informes, expedients, memòries...) i per una menor preeminència de certs tipus d'intervenció més directa, i menys "institucionalitzada", amb la quasi desaparició, per exemple, dels educadors i educadores en medi obert.

“En aquests darrers anys han començat a sorgir (per bé que de mica en mica i no en tots els àmbits de treball) models d'intervenció social que fonamenten el treball educatiu no tant en la relació i el vincle que es pot establir entre educador-educand, sinó en la gestió dels «papers» de l'educand (controlador de beques de menjador, de PIRMI, de cursos diversos, etc.). Hem assistit, en part, a la *mort* generalitzada de l'entranyable «educador de carrer» i hem presenciat el naixement d'alguns «educadors-buròcrates-enganxats-en-el-despatx» [...]. L'educador fonamentat en el model «expenedor d'accions socials» és el fill predilecte de la postmodernitat; una postmodernitat que aposta per la destrucció dels valors universals i que cerca, en el camp de les relacions humanes, un distanciament entre educador i educand.”

Planella (2000, pp. 41-42).

La Maia viu aquest procés de passar a una línia menys directa d'intervenció en diversos moments de la seva trajectòria. Així, després d'una etapa dura en un centre penitenciari se li ofereix dedicar-se a la gestió de màsters i postgraus en l'àmbit universitari, cosa que li permet sortir de la primera línia i dedicar-se un temps a la formació de professionals. També en altres moments ha d'assumir tasques de direcció pedagògica i direcció d'equips. Primer des del voluntariat com a directora en un centre obert que ha inaugurat amb unes companyes de professió. I, més endavant, en el centre maternoinfantil on ja treballa passa a fer de coordinadora de l'equip educatiu i a encarregar-se de la coordinació pedagògica.

Però en el cas Maia, ella ho té clar i el que li interessa i la motiva és la intervenció directa i sempre després d'un temps d'assumir altres funcions, troba la manera de tornar a treballar “amb persones”, com ella mateixa diu.

Àmbits d'innovació de la professió: la incipient recerca, nous enfocaments

En l'àmbit de l'educació social, a diferència d'altres àmbits d'intervenció, s'ha desenvolupat poca recerca, ja sigui aquesta recerca bàsica o més aplicada. I quan se n'ha fet sovint han estat dutes a terme per investigadors de fora de la professió (sociòlegs, antropòlegs, pedagogs...). Segurament aquest dèficit es deu al fet de ser una professió amb una trajectòria encara jove al nostre país, també al fet que molts plans d'estudi no proporcionen les eines perquè els educadors i educadores puguin esdevenir investigadors en el seu camp i potser també per una certa tendència dels educadors i educadores a encarar-se més a la praxi educativa i no tant a la reflexió teòrica.

Però en la llarga i variada trajectòria de la Maia també hi ha hagut etapes en què s'ha dedicat a la recerca educativa en l'àmbit de la intervenció social, en una vessant molt aplicada. Per a ella, la recerca és fonamental per a poder avançar: en la millora de les intervencions, en la cerca de metodologies innovadores, en el plantejament de nous enfocaments que puguin millorar els acompanyaments de les persones amb les quals treballa l'educador.

A més, la Maia no és aliena a nous enfocaments i corrents que han sorgit en els darrers anys en l'àmbit de l'educació i la intervenció social. Podem llegir i percebre en la seva narració alguns d'aquests corrents. Així, identifiquem el seguiment d'un cert model gestàltic de treball, des del qual considera que el

treball professional sobre els altres s'ha de basar en gran part en un treball previ sobre un mateix com a persona. Per exemple, no podrem treballar bé el tema de la mort i el dol amb un dels nostres educands, si nosaltres mateixos no ens hem treballat prèviament aquest tema.

També coneixem escoltant-la, llegint-la, que en el seu estil educatiu el treball de les emocions ha esdevingut més i més central. Malgrat que l'educació social ha tingut, des de fa molts anys, una vocació d'educació integral, sovint s'ha encaminat més a desenvolupar les competències educatives, laborals, socials... i no ha estat fins als darrers anys que s'ha començat a posar èmfasi també en les competències emocionals.

Finalment, en la trajectòria dels seus darrers anys la Maia s'ha dedicat a explorar altres formes de treball innovadors, ja sigui per la metodologia com pels enfocaments. Així, sabem que darrerament treballa amb joves a partir de la creativitat, aplicant les noves tecnologies (especialment el vídeo) en processos de creació i apoderament de persones i grups.

La maduresa personal i professional

Finalment, voldríem cridar l'atenció sobre un aspecte que no es pot relacionar directament amb l'evolució històrica de la professió d'educador social al nostre país, si no és des d'un punt de vista metafòric.

La Maia destaca en alguns moments del seu relat que hi ha certes intervencions educatives que requereixen una maduresa, tant personal com professional, per a poder-les afrontar. Per exemple, ser capaç d'escoltar i sostenir els relats de dones que han estat víctimes de violència masclista.

Per tant, l'aprenentatge al llarg de la vida de l'experiència professional i la reflexió sobre les pròpies intervencions i experiències són molt necessàries. Que cal també una formació permanent de l'educador social per a ser capaç de millorar les aproximacions a les necessitats i a les dificultats de les persones a les quals acompanyem, i que la innovació és necessària per a avançar. Que el treball amb persones no respon mai a receptes i, per tant, el bagatge professional i personal és una de les nostres eines principals. Que el treball amb les persones ens implica personalment, ens compromet.

2. Annex: Apunts per a una transcripció

Relat biogràfic d'una educadora. Transcripció del relat

- Dades de la persona entrevistada
- Nom (pseudònim): Maia
- Sexe: dona
- Any de naixement: 1971
- Professió: educadora social
- Estudis: Educació Social (primera promoció de la diplomatura), diversos postgraus i un màster
- Anys a la professió: 17, en el moment de l'entrevista
- Lloc i data de l'entrevista: Barcelona, gener i febrer de 2012
- Dues sessions d'entrevista, d'unes 2 hores cadascuna

La vocació i la decisió de fer-se educadora social

[...] Jo sempre he estat a l'escola fent moltes activitats extraescolars, [...] hi havia una associació de pares bastant involucrada i que estava molt per nosaltres [...].

[...] Quan jo tenia catorze anys es necessitava una monitora per a l'equip de les petites. [...] Vaig començar a fer de **monitora**, i vaig veure que això m'agradava: portar l'equip de les petites, [...] no era només les sessions, [...] arribes a ser un referent per a elles, encara que tinguis catorze anys.

//Jo penso que és molt de lògica, quan tu fas bé una cosa, la pots ensenyar als altres. Jo era molt bona fent esport. Perquè als catorze anys tampoc et plantejges el què... Quan jo començo a entrenar, m'adono que no només és ensenyar a jugar a bàsquet, que a mi m'enganxa molt el grup, el poder ser un referent d'aquell grup. Això no ho pensava als catorze anys, ho veig ara amb la distància. [...] I quan en tens divuit veus que això té un espai que per a mi també podia ser un punt en la inserció laboral.

[...] Penso que em van influir positivament el poder tenir un grup de pares i mares [...] que realment acabaven la feina i no estaven a casa, i venien i feien. Va ser un impulsor, poca gent als catorze anys ha començat a fer voluntariat. Estàs en un context que també hi ha adults que et donen pas i jo em sentia molt recolzada en aquest sentit. Jo tenia la meva responsabilitat com a entrenadora de les petites, però hi havia una sèrie de pares darrera meu. També havia tingut molts entrenadors que m'havien donat aquest exemple. Va ser anar descobrint una mica més enllà. I de fet ara, a mi m'agrada molt treballar en grup, com a educadora. //

[...] En aquell moment [...] em tocava fer el salt del que volia ser de gran [...], vaig decidir d'estudiar educació física (INEF).

La meua visió de cara el futur era començar [...] educació, però més enfocada en l'esport. I, *bueno*, als divuit anys en un entrenament em van fer un cop, perquè jugava a bàsquet, i em van haver d'operar d'un ull. [...] Em van dir que l'activitat física jo no la podria fer a nivell d'esport d'elit, ni d'amateur. Aquí també va haver-hi un altre punt d'inflexió...

En aquell moment estava fent de **voluntària** també amb gent que estava a les **presons**, en **comunitats terapèutiques de toxicòmans** [...] Justament en aquell moment em vaig planificar com seguir els meus estudis. I vaig pensar que això també m'agradava: donar suport a les persones que estaven en situacions de toxicomanies o de presons.

Se m'ajunta la part de marginació, inadaptació social, amb la pròpia experiència, [...] jo sempre he estat monitora de lleure, d'esport, com que ja no podia fer esport, vaig passar a ser **monitora de lleure** i a participar en **casals d'estiu**. Tenia l'experiència molt propera del que era la intervenció, del que jo ara entenc com a educadora. I tot això era un incentiu a formar-me per poder fer un bon acompanyament, una bona planificació d'activitats.

Quan vaig fer COU, em van quedar unes assignatures per al setembre i, ja no em vaig poder matricular dels estudis universitaris. En aquell moment, només existia el treball social o la pedagogia i jo hauria optat pel treball social. Però en aquest any que vaig haver d'esperar-me, va sortir la possibilitat d'estudiar educació social. En una xerrada, [...] unes educadores parlaven de tot el tema de toxicomanies, de prevenció de drogodependències [...]. Van parlar de la **figura de l'educador social**. I va ser quan vaig pensar: em veig més com a educadora social que com a treballadora social i m'interessa molt la intervenció directa i la pràctica. [...] El meu recorregut personal, a nivell de voluntariat i fins i tot professional, com a monitora de lleure i [...] el voluntariat que estava fent, em portava a planificar un tipus d'itinerari formatiu propi que m'aportés amb el que ja estava fent i la il·lusió de poder-m'hi dedicar professionalment. Quan em van explicar què era un educador social, vaig dir, però si "*esto es lo que quiero ser yo*". A més, amb l'èmfasi de **l'acompanyament en la vida quotidiana**. Perquè tampoc em veia com una mestra d'escola, m'agrada més treballar acompanyant la gent en la seva vida, en general. I això va ser una mica el que em va fer optar per l'educació social.

Jo no només volia ser educadora en general, jo tenia molt clara la meua **orientació cap a la infància**. [...] Havia estat treballant molt en casals d'estiu, hi va haver un any que vaig tenir un grup de nens que era molt conflictiu i que tenien molts problemes [...] que es veia en les sessions. [...] Jo ja no podia més, perquè se m'escapoli, unes coses que jo ja no sabia que fer. [...] Un dia, vaig enganxar un nano i li vaig dir "ara quan vingui el teu pare o la teva mare, vull parlar amb ells". I va començar a riure: "però què dius! què dius!". Diu: "en

tot cas si ve algú, ve l'educador". Dic: "què és un educador?". Doncs m'ho va explicar. I jo vaig acompanyar aquest nen a un centre, que era on vivia. Vaig estar parlant amb la directora, [...] i vaig pensar, ostres, a mi m'agradaria molt treballar en un CRAE, en un centre residencial.

La formació universitària

I amb tot això em vaig plantar a la **diplomatura** (*d'Educació Social*) // a la primera promoció //.

Vaig tenir la sort de compartir el meu procés formatiu amb gent que ja estava treballant d'educador social o d'educadora social, i que eren una gent que havien reivindicat que això no fos una formació professional, que fos uns estudis universitaris. [...] També era un grup molt especial. Jo parlava amb un dels professors l'altre dia, i em deia: "és que la vostra generació, la vostra promoció millor dit, perquè de generacions n'hi havia de molt diferents, veníeu amb una consciència molt clara [...] i això es notava molt amb el tipus de conversa en les sessions".

Vam tenir professors molt implicats, també, gent que estava fent una aposta. Pensa que la primera promoció va ser començar un projecte en tots els sentits. No només érem nosaltres com a alumnes, també eren ells... Amb **molta il·lusió**, amb molta empenta. [...] Els professors la majoria eren d'intervenció directa, que venien a fer sessions, amb nosaltres, ja sigui com a tutors de seminari o fent una assignatura.

Jo tinc molt bon record a nivell de satisfacció, el que jo volia ho vaig trobar. Realment totes les assignatures que he fet m'han aportat, i també han sigut com un punt de partida per després buscar jo més informació, formar-me en algun tema. És clar, sempre n'hi ha unes que t'agraden més que unes altres, això és evident, o el professor que té un estil... Però en general diria que em va motivar perquè vaig trobar gent davant de la formació que em van **transmetre les ganes de fer les coses bé**, de la validesa i de la importància d'aquesta figura professional. I jo penso que això fa molt, no només que tu tinguis ganes, sinó trobar-te aquest context... [...] Jo ara tornaria a fer la diplomatura [...]. Sí que és veritat que quan jo ja estava a segon pensava se'm quedarà curta, perquè volia saber més d'alguns temes.

A nivell de pràctica... **hi ha situacions que no s'ensenyen en una aula**, encara que tu facis pràctiques en un centre, com la contenció d'un xaval en un moment de crisi, una separació d'un nadó en una adolescent, [...] una recaiguda d'una persona quan ha fet tot un procés relacionat amb el consum de drogues... **Hi ha coses a les quals ningú et prepara.**

Hi ha altres que sí que les he trobat a faltar [...]. Hem de tenir una metodologia seriosa, quan treballem. És a dir, si tinc uns indicadors de risc, he d'entendre el significat que tenen els indicadors de risc, no aprendre'm un llistat que després no pugui relacionar.

Penso que la figura de l'educador o l'educadora social implica molt anar com agafant de diferents disciplines elements que t'ajudin, perquè en l'acompanyar en la vida quotidiana ho toques tot. Però després hi ha una **part tècnica que és molt important** perquè un informe teu pot anar a un jutge i d'allò decideix. O el suport que tu li puguis donar a una persona en un moment de crisi o en un moment d'alegria marca. És una feina on tu t'has de fer com a persona [...]. Un infermer o una infermera no es planteja, que hi ha una sèrie de mesures higièniques que ha de tenir i un protocol d'actuació, ho té clar. L'educador, en aquest cas, penso que ha de construir, també tot això, no pot dependre del tipus de centre en què treballes o de la bona voluntat de l'educador. Hi hauria d'haver coses que haurien de ser les mateixes per a tothom a nivell de referència, com a mínim, i això sí que veig que costa.

De fet, de la gent que jo conec de la meva promoció, poca gent es dedica també a la **investigació**. És complicat, perquè treballar d'educador, segons en quin context esgota molt, i la majoria de vegades, tens una jornada laboral, però acabes fent més hores: la complexitat dels casos, les institucions que no fan respostes adequades i moltes vegades maltracten, la complexitat del nucli familiar. Però si hagués de canviar alguna cosa de la diplomatura, en el moment que la vaig estudiar, **obriria una part d'investigació acció**, perquè és fonamental. Perquè això t'ajuda a relacionar els conceptes amb la teva pràctica [...]

[...] Al segon (*curs*), havíem de fer unes pràctiques d'observació i a partir d'aquí una proposta d'intervenció. I a tercer ja vam tenir les pràctiques, jo les vaig fer en un CRAE. [...] Anava en un torn que no era massa agraït perquè havia d'entrar a les sis del matí per fer la llevada amb els xavals, acompanyar-los a escola, acompanyaments a metges... Potser no és el torn que la gent vol agafar, però a mi em venia de gust fer-ho. És un torn on crec que també pots treballar moltes coses. I vaig tenir molt bona acollida al centre [...], com amb un **vot de confiança**. Tu veus que no només ets algú que ve de pràctiques sinó que et tenen present dintre del que es pot en el funcionament del centre. Em vaig **vincular** molt bé amb els nens. Per mi va ser [...] ostres! ja estic arribant a l'objectiu, que era treballar en un CRAE. // Allò que et sents als núvols, ua!!! Ostres que et diguin ja e-du-ca. Ei, és a mi?//

Primers passos en la professió

// [...] Abans d'acabar la diplomatura vaig començar a treballar d'educadora, fent suplències [...] en CRAES... [...]. Una vegada va haver-hi una mostra d'entitats de serveis socials i jo vaig anar-hi, vaig passar per tots els estands, i vaig agafar les dades de les entitats i vaig començar a enviar currículums. I així va ser com vaig arribar al primer centre on vaig treballar.

[...] (*Feia substitucions*) Comences a anar-hi un dia i no sé quantes vegades arribava a casa i em tornaven a trucar. Després vaig estar treballant en un centre de la mateixa cooperativa. I una cosa et porta a l'altra. Jo penso que el més important és tenir disponibilitat. És una part important pensar com un passa de l'aula a la intervenció directa. //

Em va xocar molt el primer dia que entrava a treballar com a e-du-ca-do-ra, veure un nen pel centre intentant mossegar el seu tutor i dient-li totes les paraules que et puguis imaginar, amb una **crisi**. Vaig pensar: on m'he ficat? [...] En general, moments de crisi així [...] penso que són els pitjors moments: quan un adolescent, un adult té una crisi i es desborda emocionalment. [...] **Per a això no et prepara ningú**. El que passa és que amb els anys pots prendre una mica de distància per poder acompanyar-lo, però l'impacte te l'emportes igual.

Després, molts moments de riure, de compartir, de veure com l'abraçada que li fas de cor és una abraçada que serveix. Moltes coses que tu com a professional planifiques [...] un acolliment familiar, però que no surten bé, sempre et generen el dubte: en què m'he equivocat? [...] És complicat perquè és una professió que **implica prendre decisions**, tu no pots estar-te mirant la situació i ja està.

A mi m'agrada molt quan m'he trobat pel carrer i jo he estat la seva educadora i et criden: "home, la meva educadora". I t'explica i veus. Perquè clar **moltes vegades els resultats no els acabes de veure**, i jo penso que és la millor part de ser educadora [...] quan tu estàs fent un acompanyament, d'anys o un procés i tu veus que la persona se'n surt, per decidir. Igual no pot canviar tota la seva situació personal, però, per a mi, en aquest cas, veure que un nen marxa de colònies i torna content i que ha fet amics, per a mi és un guany. [...]

Si t'hagués de dir alguna cosa de la primera època seria: **molta il·lusió!** Moments que em van sobtar perquè jo no estava preparada, molts moments de passar-m'ho bé, que els xavals et van provant, a veure fins on aguantes, i tu pensant no sé què fer ja, i moltes vegades entrar a la sala d'educadors i començar a riure perquè te n'han fet una que dius: boníssima!

També et comences a adonar que **hi ha altres maneres de viure**, partint de la seva realitat familiar, que diferent igual a la meva infantesa! [...] Encara que no vulguis et poses en joc, és inevitable. [...] **T'ensenya moltíssim de tu mateix**, de la teva estructura familiar, dels posicionaments que tens a la vida, de ser humil [...] També a ser **coherent amb l'encàrrec institucional** [...].

Àmbits en la trajectòria professional: un centre obert per a joves

Vaig passar a estar d'educadora en un **barri bastant conflictiu** [...] tenia una sala que era la Sala Jove. Era un **espai obert**. [...] Estava sola com a educadora. Hi havia dies que en venien cinquanta i hi havia dies que en venien deu, això no ho sabies mai. I aquí, també molta il·lusió. Era un espai molt diferent que un CRAE on estan vivint allà. [...] Treballava molt a **nivell comunitari**, i això va ser molt interessant, **fer xarxa**, per poder fer un projecte en comú a nivell de barri, treballar molt amb els instituts, amb les escoles. Aquí no podies fer una intervenció com en un CRAE [...] individualitzada, [...] podies amb alguns, però amb altres no. Treballaves una mica el que podien reproduir ells al carrer però intentàvem fer-ho dintre del centre.

Vaig **aprendre molt a posar límits** a adolescents. (*Eren*) des dels catorze fins als vint-i-set.. [...] A l'hivern en comptes d'estar al parc o a les places, venien a allà, i el típic: deixa'm la clau del lavabo i anar allà a fumar porros, a tenir relacions sexuals. **Intentaves que obrissin mires**. [...] Vam aconseguir que la tarda que vinguessin allà poguessin pensar en altres temes: cada quinze dies, penjava tota una paret d'algun tema, li deia **el forat del pany**, [...] Era com **treballar amb interessos molt diversos**. A més, en un barri en què els païos i els gitanos tenien un conflicte, i la gent immigrant també. Si hi havia més païos dintre de la sala, "*oh! territorio paio*" [...], els gitanos es quedaven al banc. Costava una mica. Treballar amb grups que no formes tu, que són grups naturals. [...]

Voluntariat

// Jo mai he deixat de ser voluntària //des dels catorze anys// (*Feia d'educadora de carrer*) en un projecte que era anar a explicar contes amb l'associació al carrer i fèiem jocs i tal amb els xavals [...] I d'allà va sortir **un esplai** [...], que va estar durant molts anys. [...]

[...] Després d'un temps [...], en una altra associació [...] he fet projectes per a pisos de persones que sortien de comunitats terapèutiques, programes d'acció comunitària per a la prevenció de les drogodependències amb joves, sóc cofundadora d'un centre obert per a infants... He estat de voluntària fins fa tres anys [...] Sempre m'he combinat la feina amb voluntariat i els estudis.

Voluntària en una comunitat terapèutica d'homes

Feia tots els projectes educatius de cada home, tallers d'inserció laboral perquè quan fossin fora: el tipus de currículum, com presentar-se a una oferta de feina, com passar una entrevista, habilitats socials. Portava tutories, el projecte educatiu normal, i activitats per a les famílies. Tot des del voluntariat.

// Per a mi la comunitat terapèutica va ser molt important, perquè era una cosa que volia fer també des de l'inici de prendre la decisió de ser educadora social. Era un tema en què ja havia estat col·laborant com a voluntària, amb

gent que estava a presons, en comunitats terapèutiques fent correspondència, tenint una mica xarxa de suport. [...] Una de les persones que estava dintre de l'equip, som amics i em va dir: hem començat aquest projecte, però necessitem professionals i no els podem pagar perquè no tenim diners. I va ser quan jo vaig entrar al centre i vaig pensar a mi m'agradaria col·laborar-hi. [...]

Hi havia joves de 18 a 25, però també hi havia adults. Les problemàtiques d'allà no eren totes les mateixes, cada un tenia una història de vida relacionada amb diferents substàncies i estava en diferents moments de la vida. Va ser interessant perquè eren homes, perquè jo tiro més cap a les dones [...]. Era fer un procés no només de desintoxicació sinó també un procés de reinserció real. [...]

A la meua experiència jo havia treballat molt amb nens, nenes, joves i allà vaig començar a treballar amb adults. [...] // El contacte amb el **món adult**, que en teoria no són persones que depenen de la teua intervenció i el **tipus d'acompanyament és diferent**. Un nen et necessita, un adolescent et necessita i un adult dintre del seu món simbòlic fa el que vol, o el que pot. I penso que és allà on realment acompanyes. És molt més difícil. [...] //

Veure com pots treballar amb les famílies, però quan es tracta d'adults, que és molt diferent. En la majoria dels casos eren persones que havien tingut moltes recaigudes, que les relacions familiars estaven molt cascades, la família també la intentes recuperar, no per guanyar res per a aquella persona, sinó perquè hi ha un mal fet. I, s'ha de partir de la realitat, si algú no vol saber res de tu, és el que hi ha, i si queda alguna cosa que s'ha d'arreglar i tu vols i la família vol. [...]

Eren realitats molt dures, perquè normalment un adult quan arriba a una comunitat terapèutica, han passat moltes coses abans. I, has de ser com molt objectiva, de dir hi ha una sèrie de problemes, tu què vols fer i què pots fer, perquè no és només muntar-te la pel·lícula "la reinserció és possible" [...]. I era molt fàcil estar també allà, el problema era quan començaves a sortir, la darrera fase de la reinserció... [...] Mentres estaven en grup [...] i tenien visites familiars, perfecte, però quan ja et tocava una mica treballar l'autonomia real, teníem moltes recaigudes. [...]

Formació contínua

//Després de l'educació social vaig fer també **estudis universitaris per aprofundir** en temes que m'interessaven i ara també estic estudiant. **Per a mi no són finalistes els estudis, són portes que t'obren perspectives..., et donen recursos..., surts amb molts interrogants..., són també un motor de canvi...** [...] Com a mínim jo cada vegada que faig un curs sempre veig coses que penso d'això no en sé... I, si ho trasllades a la part d'intervenció directa, sempre et queda el dubte de dir: a veure com faig aquest acompanyament. [...] Quan escolto gent que em diu: jo estudio educació social perquè és molt fàcil. Doncs jo fa anys que estudio i de fàcil no ho veig. No ho veig pessimista, però trobo

que **tenim molta responsabilitat...** [...] Tenim indicadors, però és que estàs parlant de la via personal a nivell moral... i qui ets tu per dir que això és millor o pitjor? No ho veig tan clar.//

Quan vaig acabar la diplomatura de seguida vaig fer el **màster de Menors en risc o conflicte social**, que era de dos anys. [...] Perquè a la diplomatura jo ja feia els treballs amb més profunditat que podia, però quan vaig començar a fer intervenció directa notava com que **em venien moltes preguntes**, no inseguretat, sinó preguntes de com ho podria fer d'una altra manera, de per què passa això? Si acabo d'entendre per què passa o quina és la progressió puc acompanyar millor la persona que tinc davant. O com manejar el grup perquè siguin positives les dinàmiques que es donen. [...] Jo sempre he estat una persona de preguntar-me

[...] Després em vaig especialitzar en **resolució de conflictes i mediació** [...] Després vaig fer el de **Mediació familiar**, buscant respostes i maneres de fer diferents, que va tot lligat, perquè quan treballes amb nens o adolescents, la família és molt important. [...]

// Sempre he integrat la part de formació amb projectes reals i com compaginar maneres d'intervenir que et permetin treballar l'autonomia dintre de la situació de base. **La transformació social però no des de la utopia, sinó des del dia a dia.**//

Àmbits en la trajectòria professional: un centre residencial de noies

[...] Vaig anar a un **centre de noies** [...] // Era un centre d'acollida, mentre s'estudiava la situació familiar i la possibilitat d'aquella noia //. Era molt conflictiu, perquè eren noies que la majoria venien d'altres centres que havien fet agressions a l'educador, que s'escapolien, les havien enganxat directament al carrer per temes de prostitució, de consum...

Em va agradar molt la feina, perquè (*somriu amb la boca i també amb els ulls*) vaig tenir la sort de **treballar amb un equip molt madur**, amb les coses molt clares, molt compacte. Per a mi va ser una experiència molt important com a educadora perquè eren situacions molt límit i vincular amb les noies no era tan fàcil. Vaig veure situacions molt fortes, per dir-te'n un exemple, una noia que t'estava dient "he de parlar amb tu, he de parlar amb tu" i et confessa que ha fet una denúncia falsa d'abusos sexuals, perquè el que sent és gelosia de la nova parella de la seva mare. D'altres, que es prostituïen pels diners... Una sèrie d'històries que tu dius: que difícil poder-me posar al seu lloc. [...] Què puc fer jo per acompanyar-la en aquest procés?

Havies de limitar [...] Per a mi la feina de l'educador ha d'anar de **l'acolliment**, de **l'acompanyament** i **posar límits**, **que no té res a veure amb l'autoritarisme**. Posar límits és molt difícil, perquè estem acostumats als "nos", i amb aquesta població el "no" se l'han passat quatre o cinc vegades, com més "nos" dius pitjor.

Amb les nenes [...] et venien i et parlaven que ho tenien clar que elles podien treure profit del seu cos i... Em recordo d'un cas, una nena que havia estat en una xarxa de prostitució però no d'aquestes que les tenien amagades, sinó que eren com una *top model*, senyoretes de companyia. Molt difícil, perquè la tia s'ho va currar, va fer un curs de formació ocupacional, va buscar feina, i quan ha fet tot el procés, ella: "però és que jo el que guanyo en un mes fent això si em dedico a l'altra cosa..., visc bé, porto roba de marca, aprofito la situació per tenir coses que jo vull i per mi és més fàcil...". I tu dius, és la teva **opció**, com a mínim saps que hi ha altres maneres de fer, això també és educar, penso, que això és la nostra feina. [...] Davant de tot és la persona, encara que jo em puc esgarriar de la decisió d'aquella persona. [...]

(L'equip de professionals) entre nosaltres ens vam protegir [...] un centre que realment el **risc d'agressions** és continuat [...]. // El **protegir-te** en el sentit que tu fa poc que estàs a la professió, quan hi ha un *pollo* d'aquests descomunals, queda't tu amb la gent que està tranquil·la, nosaltres ens n'encarreguem. O si havies de fer un suport hi havia gent que dominava molt la situació i tu estaves allà. Per a mi ha sigut superimportant poder entrar en un equip que a mi m'ajudés a anar entrant en situacions a poquet a poquet que eren d'alt risc per a nosaltres [...] Si tens alguna persona al costat que ja sap de què va el tema o posa límit, no sé, és molt diferent que trobar-te això sol.//

[...] Allà la gent era molt clara quan havien de fer una proposta, amb les xavales molt honestes: perquè era allò de dir la teva situació és aquesta, tu esculls cap a on vols anar, però no els disfressàvem els temes.

// Recordo que sempre hi havia **bon humor** a l'equip, sempre estàvem de broma. // En pla anecdòtic, imagina't el bon clima que hi havia, hi havia un educador que sempre estava de broma i veia les nenes tristes, entrava a la sala que tenien elles per estar el temps de lleure i... "ostres avui les veig fotudes, ja veureu". I anava a posar-se un vestit de noia, dues taronges als pits i entrar *(canvia a veu de falset)* "Hola, noies, sóc la nova!". [...] Amb la situació en què estaven i el punt d'humor [...]

Voluntària d'un centre juvenil penitenciari

(En el segon curs de la diplomatura i fins a tercer) havia estat de voluntària en un **centre juvenil penitenciari**. També em va fer com un impacte molt fort, el plantejament de joves que et deien: "*bueno*, és que el meu estil de vida és aquest, joestic aquí una temporada, sortiré, tornaré a fer un delictes i tornaré aquí". Hi havia gent que de fet deia: "*que salgo hoy pero que nos vemos pasao*

mañana". "Pero, ¿cómo que nos vemos pasao mañana?" "Sí, porque no voy a tardar mucho en volver" [...] Molt fort, com a nivell estructural es col·loquen en els **posicionaments** de: *el rico/ el pobre, el bueno/ el malo* i igual que jo tinc claríssim que m'he d'aixecar cada dia, anar a la feina, no fer segons quines coses perquè la llei no ho permet, una sèrie d'estructures... Per a ells, el seu món és al revés. I qui sóc jo per qüestionar-lo? Ara clar, jo haig de **treballar la responsabilitat**, i que cadascun pugui assumir que si tu portes aquesta manera de viure, això té una repercussió també en altres, que en aquest cas han sigut les víctimes, i que tu no pots anar fent segons què, perquè igual que tu tens la teva llibertat, l'altre també té la llibertat de viure, sense sentir-se amenaçat [...].

També em vaig trobar amb molts joves que, per situacions, s'havien vist en delictes, robatoris. [...]. Recordo un dia que m'explicava un (*canviant de veu*) "vam anar de marxar a una discoteca i un *tio* es va equivocar de jaqueta i va agafar la meva i jo em pensava que me la volia robar i li vaig fotre una pallissa, que el vaig enviar a l'UVI". I la història era aquesta realment. Hi havia gent que havia fet una violació o un homicidi, però hi havia gent no, que van en grup i un es *desfassa* i es comença a ficar amb un altre que està allà i dos grups que comencen a fer-se hòsties un a l'altre i amb tan mala sort que es va escalfant el tema i no paren fins que no es fan mal realment. I tu dius no té autocontrol, però això, per què ve? Com es pot ajudar aquesta persona que ja (*subratlla*) està en aquesta situació? [...] Són preguntes que l'educador es fa, no només és el que el sistema o el centre t'encarrega. Respostes, algunes les trobes, altres no. **Jo encara segueixo buscant respostes.** [...]

Àmbits en la trajectòria professional: un centre de justícia juvenil

I aleshores vaig anar a treballar a **justícia juvenil**. Van fer un **concurs de places** [...], vam haver de passar unes proves i jo vaig anar a parar a un centre de justícia tancat.

[...] El que em vaig trobar aquí va ser tot el contrari. [...] Entres amb moltes ganes de fer coses pels xavals, independentment que estiguis en un context de justícia juvenil, de motivar-los i [...] **se't veu com una amenaça**, com algú que vol promocionar-se, que vol pujar, i ho vaig passar bastant malament. Quan jo vaig marxar d'aquest centre, part de l'equip em va venir a demanar disculpes de com s'havien comportat.

[...] Jo sempre he anat amb molta il·lusió a la meva feina, independentment d'on hagués d'anar a treballar. I amb els xavals provant coses noves vèiem resultats, perquè sinó *lo típico era ajedrez y futbol*, ja està. I com que eren nois, d'aquí no els treies, com a molt una pel·lícula que no molestessin. Això està bé, però fem alguna cosa més! Vam començar a fer [...] sortides diferents. Però aquí l'experiència no va ser positiva per a mi, per la reacció de l'equip, hi havia una **competència** molt rígida. La gent que vam entrar del concurs vam desplaçar gent que estaven fent suplències allà [...] jo tenia molts punts, per la meva formació, [...], per la meva experiència, però jo no he pensat mai a treure-li

un lloc a ningú, simplement vaig passar les proves. [...] I jo vaig pensar que jo tenia molt clara la meva vocació però que la meva vocació la podia fer en un altre lloc, que no necessitava trobar-me en aquell centre (*amb veu greu*) [...] Vaig presentar la renúncia a la meva plaça [...] van estar parlant amb mi, però jo vaig decidir que primer era la meva salut mental, ho tenia claríssim [...]. Fins i tot hi havia algun xaval que m'havia amenaçat alguna vegada, quan tot això no ho pots contenir a nivell d'equip, vaig pensar que no valia la pena.

Coordinació de màsters, investigació, formació

[...] Se'm va obrir la possibilitat de **centrar-me en la part formativa**, com que jo havia fet diferents cursos, se'm va oferir entrar com a **coordinadora de programes de postgraus i màsters**.

[...] Va ser una altra manera de viure la professió, des de la part més formativa teòrica. L'acompanyament que fins aleshores havia fet de persones que estaven en contextos de marginació, inadaptació o exclusió, ho vam començar a fer amb professionals que, o bé, s'estaven formant en un postgrau o en un màster, o bé, volien fer algun projecte en concret. [...] Et permetia que, una vegada que tu ja estàs a dintre de la intervenció, de reflexionar, de buscar altres respostes, una mica el que havia fet jo a nivell personal. Acompanyar això també m'ha agradat, el que passa que, clar, no és la meva vocació...

És una part més, penso, de la **responsabilitat dels educadors, de poder compartir, motivar, obrir perspectives**. Ha estat una experiència que per a mi ha estat important, perquè he conegut molta gent que és experta en temes, he après moltíssim. He trobat professionals que s'estan formant a nivell continuat que tenen moltes ganes de fer millor la seva feina, de compartir, també t'estimula, i gent que simplement perquè havia pagat un preu alt al postgrau volia un títol i no s'involucrava. [...] Va ser un **parèntesi** que jo també necessitava [...]

// També combino (*la feina*) amb **investigació i consultories**. I, a part, sóc formadora, des de fa molts anys, de formació continuada de professionals, en l'àmbit social //.

Voluntariat en un centre obert

[...] El projecte de **centre obert** del qual jo sóc cofundadora és un **recurs per a la família**, no per al nen en risc. [...] El **centre obert** per a mi va ser molt important perquè vam estar dos anys lluitant per poder tenir un centre obert. Érem una associació molt petita, no teníem local, no teníem res, teníem un programa d'atenció als drogodependents. I, *buena*, una amiga meva em va dir un dia [...] "jo vull obrir un centre obert per a infants". I jo: "és una cosa que jo vull fer". Ens vam ajuntar amb una altra noia que també volia i vam estar fent un any a mitja feina, estudiant. Ens ajuntàvem i fèiem el projecte de centre obert. I ho vam presentar a l'ajuntament del territori, i vam estar parlant en

aquell moment amb la DGAIA [...]. Finalment l'Ajuntament ens va cedir un local i vam estar treballant molt amb les famílies... El centre segueix obert [...] el porta un altre director...

[...] L'**orientació** que jo li vaig donar al projecte era **familiar**, però això s'ha anat perdent [...] La meua idea era treballar amb la família, la família no vol dir pare i mare, vol dir tieta, germà gran. [...] Perquè vegis una peculiaritat, [...] el reforç escolar es deia *l'hora d'aprendre* i, si tu i jo som germans, igual a aquella hora d'aprendre ve la mare un dia a la setmana, per fer els deures amb nosaltres i hi ha l'educador. El que m'interessava, era poder fer una feina d'acompanyament i de consolidació de coses per a les quals la mare no se sent preparada o no sap com fer-ho. Al centre, el que farà, ho haurà de poder reproduir a casa [...]. Era com reproduir un sistema de relació, d'intercanvi, que després es pogués traslladar al quotidià real dels nens [...].

Àmbits en la trajectòria professional: un CRAE de noies

Vaig tornar a un **CRAE de noies**. [...] Hi vaig entrar en un torn de cap de setmana, perquè a mi m'agrada molt treballar els caps de setmana i els festius. [...] Perquè entre setmana, què passa?, que entre que van a escola, fan activitats extraescolars, arriben, deures, dutxa i al llit, com aquell qui diu... I el cap de setmana, és com més un ambient de família [...] encara que no deixes d'estar en un centre, en una institució. [...] El nocturn a mi em costa més, perquè després m'afecta el ritme vital meu i m'*arrastro totalmente*... [...]

(Li agrada molt treballar amb noies) perquè tinc com una empatia més fluïda. [...] Amb les dones, en general, puc ser jo més la Maia dona, no hi ha tantes resistències per la meua part de fer-me veure com sóc. Perquè amb homes, segons el context, es poden donar malentesos... Quan he treballat amb homes, per exemple, a la comunitat terapèutica, sí que he sigut espontània [...], però sobretot el contacte físic o segons quin tipus de comentari no els pots fer... perquè crees una sèrie d'expectatives que no són reals. [...] Una no deixa de ser ella mateixa quan està treballant d'educadora, però és evident que igual que a la teua vida personal, quan estàs en una conferència et comportes d'una manera i quan vas de festa amb els amics estàs d'una altra. Per a mi, treballar amb dones m'obre possibilitats de **mostrar-me també com a dona**.

Àmbits en la trajectòria professional: un centre d'atenció a dones víctimes de violència

[...] Vaig estar en un centre de dones d'un municipi, era un centre d'atenció a la dona. Jo feia **acompanyament socioemocional individual i en grup**. // Tenia un espai individual i un espai grupal d'acompanyament socioemocional. Jo no feia planificació de la formació professional que farien, ni tramitàvem cap tipus d'ajut. Em dedicava a elles exclusivament [...] a nivell de transformació de trobar el teu punt fort i trobar-te el valor que tens com a persona [...]. Perquè veus el poder que té un **grup d'autoajuda** [...], com les dones són

capaces d'explicar el seu dolor, que no han explicat en cap moment, en situacions de maltractament molt bèsties. Jo he escoltat històries allà que semblaven pel·lícules de terror, directament. I com el grup acull i fa un suport que no pot fer ningú, perquè clar són històries que com a familiar tu no pots escoltar, i com a amiga et resultaria molt difícil. Per tant, el lloc més adequat és un **espai de grup** on es treballa des de la **confidencialitat** i el **respecte**, perquè si no no s'han d'explicar segons quines coses. Jo vaig aprendre molt d'aquestes dones a nivell personal, ha sigut un dels llocs que m'ha marcat molt com a educadora i com a persona [...]

Després hi havia gent que tenia una situació a la família de sobrecàrrega perquè tot passava per la mare o el marit tenia posicionaments molt *machistas* i s'havia anat anul·lant com a persona. També tenia dones que venien en aquest sentit i tenien el seu espai d'escolta individual, des de la creativitat, fèiem treballs creatius. Igual em passava una hora escoltant aquella dona, que em deia [...] "m'agrada molt venir aquí perquè tu seus aquí i jo t'explico i tu m'escoltes". [...]

Àmbits en la trajectòria professional: coordinació pedagògica d'un centre maternoinfantil

Començo a fer una **consultoria** en un **centre maternoinfantil**. [...] Al poc temps se'm demana que vagi allà de **coordinadora de l'equip educatiu**, i [...] al final acabo fent la **direcció pedagògica** del centre. [...] (*Va ser*) molt dur, pel context d'intervenció: perquè era amb adolescents embarassades, retirades de nens, adultes amb contextos de marginació molt marcats, sense recursos a nivell personal, la majoria, i sense recursos de suport.

[...] Jo crec que ha estat l'experiència que més m'ha **desgastat** a nivell personal i professional perquè el **centre tampoc tenia recursos** per poder descansar com a referent. Tan aviat estava a les tres de la matinada en una comissaria com de part amb una de les noies...

El tipus de **conflictes** que hi havia amb l'**equip educatiu**, era bastant cansat. Per a mi la part tècnica i les propostes han de tenir una coherència. Nosaltres no podem fer les tutories com si estiguéssim fent un cafè i no fer un pla de treball amb aquella persona [...]. Hi ha una **rigorositat tècnica** que la meva professió demana, i això costava molt. [...] Per a mi era molt important [...], que les noies tinguessin activitats en el quotidià del centre que les ajudessin en la seva vida quotidiana. És a dir, si jo haig d'anar a una entrevista de feina no puc anar amb tota la camisa arrugada perquè és part de la meva imatge, per una banda, però també em veuré més guapa si la porto ben planxada. Si planifico un taller de planxa els dimecres a la tarda no és per fer-te la punyeta, com a educadora no puc plantejar-me això, he de veure tot el treball d'autoestima que estic fent amb tu, i mentre planxem es parlen de moltes coses. [...] Una

sèrie de coses que per a mi no són per reforçar l'estereotip de la dona, sinó que són un mitjà per **guanyar autonomia, autoestima**. No es tracta tampoc de ser col·lega de la noia.

És un centre que com educador **et demana molta maduresa**. La meva experiència m'ha demostrat que la gent que té moltes ganes, però que està començant, no pot treballar en aquest tipus de centre, perquè és un projecte per a l'autonomia de les noies, però tenen una realitat molt *xunga*. La majoria eren casos molt enquistats a nivell familiar, amb relacions familiars de progenitors o més properes molt cronificades, de fer-se mal l'un a l'altre, amb sobresaturació de conflictes. També, hi ha la decisió de si estic embarassada què faig, vull fer un avortament o dono el nen en adopció [...]. Els educadors en aquest tipus de recurs han de ser molt madurs a nivell personal... [...] I, a més, **el sistema no funciona bé**, almenys no funciona bé per a aquest tipus de casos, hem de ser honestos. Ha d'existir perquè hi ha noies que l'aprofiten. Si n'hi passen vint a l'any, si ho aprofiten tres o quatre ja està bé, però amb la resta has de fer un altre tipus de feina. [...] Haurien de començar a ser (*centres*) de dia i per a les situacions més extremes sí que tenir un residencial. Veig com més fàcil **treballar en el territori de la noia, amb la seva xarxa de suport natural o com a mínim escollida**, i treballar tot el tema de la criatura [...].

El context d'intervenció et marca molt també els límits institucionals, perquè per encàrrec tu has de tenir clar en quin tipus de recurs treballes i aquí, bàsicament, són xavales que amb divuit anys han viscut tres o quatre vides teves o meves i que a nivell emocional estan molt cascades, que a nivell de xarxes de suport les tenen cremades, les seves xarxes de suport o una relació familiar molt conflictiva. I l'encàrrec és que ha de decidir si vol ser mare i optar per una sèrie de condicionants. I jo penso: aquesta persona ha tingut algun fonament per poder construir un projecte de futur? Si mires la seva història, no ha tingut aquesta possibilitat, o quan l'ha tingut, no l'ha pogut aprofitar. Perquè hi ha altra gent que et diu: la meva opció és aquesta, però veus que és una opció, però moltes noies necessiten una mare per a elles, o un pare per a elles. [...] Si no han tingut aquest procés, com vols que puguin decidir segons què! [...] Aquí per esgotament, em demano una excedència i torno al CRAE de noies. [...]

Reflexió sobre la direcció d'equips

// És molt diferent: la intervenció directa té una sèrie de característiques i coordinar equips en té unes altres. [...] El coordinador o el director està en un altre nivell de concreció. Si la gent de l'equip té clar l'encàrrec i té eines que pot fer servir, però no hi ha cohesió a l'hora de treballar en equip, això no serveix. Si tens cohesió d'equip, però no hi ha eines o cada persona treballa a la seva, tampoc. És molt difícil coordinar equips, perquè no es tracta només de dir has de fer això o allò o a veure quin problema tens i com el resolem. Si hagués de fer la metàfora és com muntar **trencaclosques**. T'ho pots passar molt bé perquè t'agrada, és entretingut, molt interessant, perquè quan ho has

muntat tot tens com una globalitat, però clar el coordinador o el director no està sol i moltes vegades **sí que et sents sol**. Perquè estàs enmig entre la institució, gerència, i l'equip educatiu tampoc t'acaba de veure com a equip educatiu. [...] La majoria de vegades és un sentiment d'estar sol, no pertany ni a una cosa ni a l'altra, i tu has de tenir una perspectiva que ajudi l'equip a tenir una globalitat. [...]

També en el tema d'eines i jo m'he trobat que això no tothom ho té clar. Jo vinc, faig el meu horari i, si puc, faig una tutoria. I per a mi no. Primer és jo he de fer la tutoria, m'he d'organitzar per garantir aquesta tutoria que per a mi és un espai d'escolta que aquella persona necessita. No depèn del que jo vull fer. [...] Per a mi, com a educadora, hi ha espais o activitats que són bàsiques per al procés de la persona que acompanyo. //

Àmbits en la trajectòria professional: projecte d'apoderament amb joves immigrants

[...] Ara estic en un projecte amb joves d'apoderament que també és d'intervenció directa.

[...] Porto dos grups de joves, a partir de setze anys fins a vint-i-u. Es tracta de fer un procés **d'apoderament individual, grupal i col·lectiu**, mitjançant el vídeo participatiu. I després hi ha una segona part en què es treballa la voluntarietat del jove o de la jove, de poder establir una relació d'ajuda amb persones que estan en una situació molt semblant a la que ell ha passat i amb suport de les noves tecnologies, l'audiovisual.

Penso que puc fer aquest tipus d'acompanyament perquè tinc el recorregut que tinc. [...] S'enganxen ràpid al vídeo, però estàs treballant coses molt internes a nivell socioemocional que són importants de poder-les acollir i canalitzar bé. També **contenir molt dolor o molta frustració** que hi ha darrere, perquè el tipus de participant que hi ha és el perfil de jove o adolescent immigrant en situació de risc.

[...] Per a mi apoderar significa que jo dono una plataforma que és aquest espai perquè tu et puguis apropar a tu mateixa, i puguis descobrir **potencialitats** a les quals fins ara no havies pogut parar atenció o fer deures que tu ja saps que tens. També **reconèixer** què **necessites**, per què ho necessites i com pots aconseguir-ho. A vegades tens limitacions o no tens una sèrie de capacitats i no passa res, si jo em relaciono amb un altre que les té i podem complementar-nos i d'aquí crear una xarxa de suport, perfecte. [...]

Treballem amb diferents tipus d'apoderament: la persona primer, el grup. I també com joves amb aquest perfil, poden dir nosaltres som un col·lectiu, i tenim necessitats que ens agradaria explicar o propostes que ningú escolta i que ens agradaria que tinguessin presents. Et permet anar creant, amb cada grup, un **documental social participatiu** que després sortirà públic, amb la

difusió de les seves propostes. [...] Tot el **procés el fan a nivell de grup**, a partir d'aportacions personals i van fusionant una cosa amb l'altra i fan consensos i jo els acompanyo en el procés, però realment el procés és del grup. Jo m'ho crec que això transforma: **a nivell personal, també grupal i a nivell col·lectiu i a nivell general.**

[...] Aquest projecte barreja la perspectiva de la **investigació acció**. La primera part, ha estat fer una **diagnosi**, a la qual s'ha convidat diferents professionals. [...]. Tots coincidien que són xavals i xavales que tenen un potencial increïble, que moltes vegades ens ensenyen molt a nosaltres, com a educadors. [...] Després vam tenir dos grups de nois i noies. I vam fer una sèrie de dinàmiques perquè ells poguessin expressar, com es sentien, què necessitaven. I de tota aquesta feina, més la part formativa que hem rebut nosaltres l'equip tècnic, s'ha creat una guia que és el taller d'apoderament [...].

Formació contínua: art teràpia

[...] Vaig fer fa dos anys un postgrau d'**art teràpia**. I de fa cinc anys, estic a nivell personal participant en diferents espais terapèutics i formatius, que a mi m'han aportat molt com a persona i que m'han fet parar l'atenció en una **manera de treballar més creativa** que he tingut [...]. Com que he treballat amb col·lectius que entrar per la part formal era donar-te cops contra la paret, doncs sempre he treballat amb la part creativa, el joc...

(En unes jornades formatives va fer) uns cursos molt interessants, molt creatius. Vaig tenir la meva primera experiència com a participant en un taller d'art teràpia, i vaig pensar que, era una manera de treballar que jo em sentia molt còmode i que em podia aportar molt com a educadora. Per això, l'any següent vaig fer un postgrau d'art teràpia. I ara [...] m'he decidit a fer una formació [...].

M'ho prenc més com un procés personal meu. Tota aquesta reflexió des de la **creativitat**, el de deixar-me veure, el de trobar-me reflectida en una producció, [...] és el que jo estic treballant en el taller d'apoderament. Veig que va molt bé. Primer ho he viscut jo, de fet ho estic vivint perquè la formació passa pel teu procés. I, què m'aporta l'art teràpia que no m'aporta l'educació social? **Recursos creatius i maneres d'arribar més directament a les emocions** sense tanta *menjadura de tarro*, sense esperar respondre què se'm demana socialment. [...]

Projectes de futur

[...] M'agradaria molt poder tornar a treballar en un centre d'atenció a la dona o en un projecte d'atenció a famílies o amb dones treballadores del sexe. Estic oberta també a altres coses. El tema de treballadores del sexe em crida molt l'atenció, no pel morbo, sinó per apropar-me a un món que per a mi és des-

conegut, [...] poder acompanyar aquestes noies o aquestes dones m'agradaria molt. Temes de mediació familiar que ja he estat fent. [...] Però la idea és seguir treballant a nivell creatiu, no tant de despatx, molt de treballar en grup. [...]

Reflexió sobre la relació entre la vida personal i la vida professional

Jo sempre penso que els meus amics i la meva família mai han entès "*pero esto de tu profesión, ¿qué?*" *Como diciendo: "trabajas un montón de horas, no te vemos el pelo, i perquè treballes tantes hores? I per què tants problemes?"*. [...] El teu pare o la teva mare no entén que tu hagis d'estar amenaçada de mort o que t'hagin donat una pallissa. [...] O la teva parella pot entendre relativament que això és una feina, perquè socialment les feines és fer un horari i no complicar-se la vida, guanyar els diners que et van bé. I aquí **t'emportes a casa moltes coses**.

Recordo que a l'inici, quan em formava, em deia: "*tienes que tener distancia y que no te afecte*". [...] Quan vaig començar a treballar d'educadora era com que [...] hi havia coses que no m'afectaven perquè jo era professional. I un dia, estava a casa mirant una pel·li a la tele, i va sortir el cas d'uns nens que al final els separen de la mare i em queien les llàgrimes, no podia parar de plorar, però vinga a plorar, vinga a plorar. Va ser com treure una part de mi, que estava allà i que jo no em permetia, perquè jo era professional. A partir d'aquell moment vaig dir: "perdona! No es tracta d'això, no es tracta de fer un **tap** sinó de tenir un espai ja sigui de supervisió, de teràpia individual, que jo pugui parlar d'això".

M'ha ajudat molt també poder **compartir amb gent de la professió** o fins i tot amigues o amics que et poden escoltar, en un moment donat. I, sí que t'afecta, en tots els sentits, perquè també quan una cosa surt bé estàs supercontent. Jo penso que si he après *algu* amb els anys és permetre deixar sortir el que tinc dintre. [...]

En un llibre que parla de la relació d'ajuda, hi ha un **dibuix** que també em va ajudar molt a entendre el tema de l'**empatia**. Hi ha un senyor que està ficat en un pou i té l'aigua per aquí (*pel coll*). N'arriba un altre i li diu: "que vols sortir?". I l'altre no li contesta. El que ha arribat baixa i intenta parlar i pensa que està molt trist. I tu veus en el dibuix, que la persona que ha baixat, el seu cor comença també com a sentir-se ofegat. Hi ha una conversa i finalment la persona que està inicialment al pou surt. I l'altre surt, però se'n va amb tot el pes emocional. L'empatia, a mi m'ha ajudat molt la teràpia en això, és dir: t'entenc, sento el que estàs patint, però es teu. Jo he de mantenir el centre en mi mateixa i puc acompanyar-te per això.

[...] He après això, jo empatitzo tant que m'ho acabo empassant tot, i és lícit, però també saber que hi ha coses que són de la teva història, de les teves decisions, que a mi em poden impactar molt o no, i això m'ho haig de treballar, però no és la meva vida, no és la meva història. I això, a mi m'ha costat anys d'entendre-ho [...]. Empatitzar sí que és connectar amb el que tu sents o el que

tu m'estàs explicant, però jo penso que la maduresa professional et porta a dir, jo t'estic sentit, això em posa trist [...] m'afecta, però jo he de saber que m'està afectant i poder buscar un lloc on canalitzar tot allò. No estic dient que ens posem una barrera, tot el contrari, encara que la vulguis posar et traspassa.

[...] Ets més sensible a tot el que és emocional, i quan tu estàs al teu entorn familiar o d'amics també ho ets, perquè és com una **sensibilitat que se't desperta** la relació amb l'altre. [...] Les **eines** que he après, les **estratègies**, les **habilitats** m'han ajudat per afrontar situacions que m'estaven passant en la meua família, tenir com una sèrie d'avantatges que m'han permès afrontar situacions de conflicte, de dols, que tu no deixes de ser una part implicada [...].

Com qualsevol professió, el que es dedica a la cuina, que està tot el dia al restaurant, va fent, i quan arriba a casa de tant en tant, *pues*, per distreure's fa una cosa nova i després ho aplica al restaurant. I, moltes vegades, al revés, això que em surt tan bé, ho faig a casa meua també perquè em ve de gust [...].

Destacaria especialment la part emocional, aquests darrers anys s'ha escoltat molt de la intel·ligència emocional, però quan jo vaig començar a estudiar tot això, el tema de les emocions no es treballava a nivell professional. [...] Penso que és important. I sobretot, això de no confondre l'empatia dintre de la relació d'ajuda a empassar-m'ho tot i *quedármelo yo* [...].

Reflexió sobre la maduresa personal i professional

[...] Quan jo vaig sortir de la diplomatura, haver entrat directament al centre de dones, si he de ser honesta, penso que a nivell personal no hauria pogut sostenir el que aquestes dones explicaven. [...] No et pots oblidar mai que a banda de professional ets persona i jo penso que en aquesta feina el teu recorregut vital et marca molt el tipus d'intervenció que fas després.

[...] Està molt bé el tema de la complicitat, jo no estic en contra de tenir una complicitat amb el xaval adolescent o la noia. Però l'experiència vital et porta a fer un tipus d'acompanyament amb una serenitat que, a vegades, no tens quan encara no has viscut segons quines coses. [...] Està la teua experiència vital, la teua experiència professional, tot això es va afegint, a més que no va en una única direcció, depèn del grup, depèn de la persona que estàs acompanyant, tu aprens moltíssim de la persona que estàs acompanyant i cada persona té necessitats diferents, és un anar-te enriquint continuadament. I fas moltes pifiades, suposo que si mirés enrere: "com vaig intervenir d'aquesta manera?". [...]

Reflexió sobre el voluntariat

En el meu cas ha estat bastant igual tot (*voluntariat i professió*). L'única diferència és que quan feia de voluntària no cobrava (*riem*). // El meu voluntariat des que sóc educadora social ha sigut sempre com a educadora social. L'única

diferència és que no tenia un sou i la meva dedicació anava lligada al que jo podia aportar després de la feina, que moltes vegades eren moltes hores. // La diferència que la persona que et veu arribar com a voluntària, sap que ets una voluntària. En el context del centre penitenciari jo no tenia el mateix rol o la mateixa autoritat que un educador que estava allà treballant, però tot el que es feia dins de la meva activitat tenia la mateixa repercussió. //

// El voluntari aporta el que sap i el que pot a nivell de temps i d'esforços, però és una peça més de l'equip. [...] Penso que és important, facis voluntariat o no, si tu ets responsable d'un espai, d'un tipus d'intervenció, que realment siguis tu qui puguis aportar, sentir-te part d'un equip encara que sigui de voluntaris. //

// Jo sempre m'he vinculat a projectes que estaven en desenvolupament o han sigut molt innovadors i, per tant, la inversió de temps i d'esforços sempre ha estat molt gran, a nivell voluntari. [...] A Catalunya, hi ha entitats pioneres, que en el seu inici, la seva innovació ha passat per aquí [...]. Som pioners en bones pràctiques, que han començat amb voluntariat.//

I a nivell de feina el voluntariat sempre està inclòs, com a mínim sempre que jo he treballat encara que tens un horari, hi ha una **implicació**. [...]. // Penso que l'àmbit social, fora de l'administració pública, implica que tothom fa voluntariat d'un tipus o d'un altre, encara que estiguis treballant. Quan ja estem dintre de l'administració pública potser està més regulat a nivell d'horari laboral i queda més compensat.

[...] El que passa és que hi ha coses que no és que vinguin de part de la institució. Jo m'he trobat moltes vegades que estic a punt d'acabar el meu torn i hi ha una crisi o hi ha un conflicte i has d'intervenir. Tu no pots anar-te'n i dir: *"mira, son las ocho! Me voy, ahora cuando venga el educador, que te coja y te contenga físicamente"* (riu). O hi ha situacions molt fortes i tu no pots tancar el torn sense comentar-ho en equip, com a mínim. O si s'ha escapolit algú, has de fer un informe i igual l'has d'anar a buscar-lo al centre de la plaça Catalunya, perquè saps que està allà. [...] **Penso que tu has de tenir clar en quin tipus de feina estàs.**

No t'estic dient que et facin fer coses que no et toquen en aquell moment, això penso que ja és un tema que has de parlar amb direcció [...]. O, al revés, trobar-te en un lloc que t'han dit una sèrie de coses i estàs fent el triple, doncs seu amb direcció o amb gerència. [...]

// Jo recordo un dia que vaig trucar a una educadora perquè necessitàvem que vingués un diumenge al matí, en comptes de les a les deu a les nou, i em va dir que ella no venia a les nou perquè havia de sortir de marxa. I [...] On està l'equilibri? Primer, has d'entendre quin tipus de serveis s'està oferint a la població que acompanyes i si et dic que vinguis una hora abans és perquè

potser tinc una sèrie d'acompanyaments que no puc deixar el centre sol. Ara, si fos una cosa de cada cap de setmana, has de mirar, com compensar l'horari d'aquella persona [...].

Ara, depèn del servei que tu estàs oferint com a educador implica una sèrie d'imprevistos, de situacions... [...] La majoria de projectes que estan fora de l'Administració depenen d'entitats que per funcionar necessiten hores de voluntariat, perquè tota la part de gestió, del tema subvencions, de convenis, implica una inversió de gent de l'equip o de la institució que resta... La teva jornada com a educadora igual no inclou la part de gestió que comporta presentar una subvenció, tot aquest engranatge al final repercuteix en tota la gent que treballa per a l'entitat. També és veritat que el nostre àmbit, penso que ha vingut molt des del voluntariat i que hi ha entitats que ho tenen com una cosa que ja està incorporada quan et contracten. [...]

[...] Penso que ho fa molt el tipus d'institució [...] com que tothom fa voluntariat tu també has de fer voluntariat. Depèn, jo he de prioritzar, de dir, tinc la meva vida privada. Hi ha moments que puc estirar el meu horari i hi ha moments que no. I si l'estiro m'has de compensar en un altre moment, poder-lo recuperar. [...]

Reflexió sobre l'educació social

[...] M'agradaria pensar en la figura de l'educador com aquell **equilibrista** que va amb la corda. A l'inici té por, perquè no deixes d'estar molt amunt. Però després, a mesura que agafes confiança i saps els teus recursos i com mantenir l'equilibri, fas l'aposta per ser creatiu, de posar-te un barret, anar amb un parai-gua obert i provar de donar-te la volta sense caure... amb l'avantatge que tens una lona a sota que és el treball en equip, que per a mi és bàsic com educadora. Si m'hagués de quedar amb una imatge, amb una metàfora de l'educador, m'agradaria quedar-me amb aquest personatge. [...]

Reflexió sobre els canvis en la professió en 17 anys i moment actual

[...] Molts serveis han passat una època que hi ha hagut un suport econòmic de les administracions, s'han vist reconeguts després de molts anys que es funcionava des d'una associació de pares. Ara estic pensant més en el tema salut mental o el tema de la dependència. Penso que hi ha hagut com un reconeixement, però ara anem enrere...

No podem negar que el context polític i social moltes vegades marca sobretot la nostra professió cap a on poden tirar un tipus de serveis. [...] S'han fet coses pioneres a Catalunya, que s'han quedat ara sense subvenció. [...] Conec centres que estan funcionant des de fa molts anys que estan quedant-se sense poder mantenir el servei. A nivell d'aquest context jo et diria això.

A nivell de la pràctica professional. [...] Penso que queda molt lluny encara el reconeixement de la professió. Segueixo veient ofertes de monitor educador per a centre residencial. [...] Ara amb el grau avançarem una mica més... [...]

A nivell d'actituds, hi ha una barreja generacional [...]. Una sèrie de posicionaments, com això que et deia: "*no vengo una hora antes porque quiero salir con mis amigos esta noche*". Ho puc respectar a nivell personal, però llavors no saps en quin tipus de servei estàs treballant. M'he trobat molta gent que ve a fer l'horari i no veu la globalitat de la intervenció. I a mi em preocupa. O persones que no saben redactar un projecte educatiu, no saben plantejar un objectiu general. [...] No és només en el fer l'horari, [...] a nivell de serietat, a nivell d'instruments d'intervenció. Em preocupa això i que vénen temps difícils, perquè si abans feies més hores i ara hi ha més necessitat... Conec gent que m'explica que els han dit que els ampliarien l'horari i que els abaixaran el sou, en centres residencials. [...]

A nivell de medi d'obert, d'acció comunitària, tot el que és dintre de l'àmbit de l'educació social es tocarà segur. Amb l'afegit que hi haurà més gent que necessitarà aquest tipus de serveis, en el context que estem... Això implica que tindràs molta més feina i estic parlant de serveis socials de primària. Si ja quan anàvem a parlar dels casos amb l'educador social ja tenia cent expedients a la seva taula, ara en tindrà cent cinquanta o dos-cents. Tu creus que una persona que té dos-cents expedients pot treballar com cal? Ho trobo difícil. [...] S'ha perdut també tota la part més vocacional i estem en un context que no tenim les mateixes condicions ara que fa quinze anys quan vam començar, a nivell de suport a les entitats. Ja veurem què passarà...

Reflexió sobre l'enfocament de l'educació social com a acompanyament social

Com que no podem fer un acompanyament socioeducatiu ens quedem amb la part assistencialista. I la cosa pujarà, perquè tot el que implica un conflicte que no es treballa bé i no hi ha canals per treballar-lo amb el temps que necessita, acabarà sent un esdeveniment violent i hi haurà un augment de delinqüència. [...] Com més dures siguin les condicions a nivell de relació i de violència, més punitiu es torna l'ambient, a les institucions també i haurà tendència a un missatge més punitiu. [...]

És difícil com a professional sortir del que és punitiu o assistencialista, perquè sembla molt més ràpid a nivell de resposta [...]. Per a mi, era més fàcil aplicar un càstig o sancionar, encara que em costés [...]. O quedar-me en la part més assistencialista: que mengi, que tingui un lloc per dormir i quatre *mimitos*, que fer un plantejament d'un acompanyament socioeducatiu que passi per les emocions i que respecti l'autonomia de la persona. Això és supercomplicat. Penso que sona molt idealista, però jo tinc l'experiència que es pot fer [...]. Ser

assistencialista o punitiu és com una resposta molt més ràpida, la repercussió és més ràpida. Tens gana, doncs té, aliments, has fet una agressió o t'has saltat les normes, un càstig [...]. Per a nosaltres és un repte. [...]

[...] A vegades no tenim temps de treballar amb tots els xavals o les xavales que tenim d'aquesta manera, si tu tens vint-i-nou persones en un centre i estan treballant tres educadors, hi haurà caps de setmana o moments que tu no podràs fer un treball tant exhaustiu amb tothom. [...] Però com a intenció l'hem de tenir. És difícil treballar al cent per cent en aquesta línia, perquè clar si treballes amb vint-i-nou persones, cadascú té la seva. Com a mínim vas intentant fer la meitat, per no ser molt ambiciosa, cinquanta per cent d'intervencions d'aquesta manera, cinquanta de l'altra. [...] És més lent, és més difícil, *podé* has d'acabar castigant igualment, entre cometes, però intenta fer el procés. Jo penso que aquí és on hi ha el canvi de l'educació social, treballar realment els processos. [...]

Pitjors moments com a educadora

// Arribar el primer dia en un centre i trobar-te que has de fer una contenció física, aguantar agressions cap a tu [...]. Veure el dolor intern dels nens és molt dur [...]. **He vist el dolor i esgarrifa.** Un nen que s'estiri a terra i es comenci a autolesionar perquè està cagat de por perquè el seu pare surt de la presó demà i pensa que vindrà i trencarà els vidres, pegarà els educadors i se l'emportarà. [...] Una noia que té permisos de cap de setmana, la mare és toxicòmana i li està dient que no està fent cap consum, que tan aviat com parli amb els treballadors socials, ella tornarà a casa. I quan comença a tenir permisos troba la mare drogada, la decepció que suposa això, el no poder més, tancar-se al lavabo i: "em vull morir". Les situacions de crisi, per a mi han estat **el que més m'ha costat d'acompanyar**, perquè no saps fins a quin punt el que està dient està servint a la persona [...]

I les separacions de segons quins casos mare-nen, perquè tu veus que hi ha una estimació, però és que no pot cuidar aquest nen. Jo recordo un dia que vaig haver de dir a una noia, que estimava la nena amb bogeria, però tenia una incapacitat mental que no podia. Vam estar buscant en la família qui es pogués encarregar de la nena i que ella pogués... Fins i tot vam pensar que aquesta mare i aquesta nena necessitaven una família acollidora per a les dues. Quan tu has fet un procés d'un any llarg i la tia s'ho està *currant*, dintre del que són les seves capacitats. I has de dir-li... (*silenci*) toca fer separació. Aquell dia, ho vaig fer tot bé, però quan anava a casa al cotxe em queien les llàgrimes [...].

És **molt important l'equip educatiu**. Una altra frustració meva és quan no he tingut un equip educatiu que m'ha donat suport, perquè són situacions molt fortes. // M'ha costat més estar en un equip que no és cohesionat o en què no hi ha una coherència educativa o en què no tothom va per la línia, que el fet de trobar-me amb casos complicats, que me n'he trobat. //

Moments més feliços com educadora

// Un dia que em vaig sentir molt feliç d'haver fet una bona feina, va ser quan vam acabar el procés d'acolliment d'una nena petitona, en una família. [...] Per a mi ha sigut com molt bonic poder acompanyar això, d'una nena petita amb una família que feia acollida i que tenia dos filles. És que tu veus tot el procés, amb el que costa i als mesos t'ensenyen fotografies de la nena, com ha crescut físicament, el somriure... això no té preu (*ella també somriu molt!*) [...] L'acolliment familiar amb èxit en el context d'infància en risc és superbonic.

Una altre imatge que m'ha vingut ara, d'una mare que tenia molts conflictes amb els dos fills petits, que no es mataven perquè no podien. I vam fer tot un procés de mediació familiar i al final veure com s'abracen i que hi ha un petit canvi en la dinàmica familiar.

Del centre de dones, una noia que havia estat molt *matxacada* per la seva parella, que no anava pel carrer sense mirar endavant, sempre mirant al terra, que acabi el procés ballant amb mi a dintre de la sala, amb tirants, d'haver vingut amb tirants fins al centre...

Són tantes coses, en disset anys tinc molts bons moments. Quan veig que **la persona se sent bé amb ella mateixa, de les decisions que pren** per a mi és el millor preu. [...].

Recordo un cas d'un noi esquizofrènic que a mi em feia molta por, amb consum de drogues, supercomplicat. I va ser tot el contrari, també **cauen molts estereotips**. O que t'arriba un informe molt complicat i després la noia ha fet un procés i diu "ostres". [...]

Però sempre la possibilitat de poder mostrar-me diferent i **poder tenir opcions**, potser també fa que les persones ens mostrem diferents, no? Jo penso que tu ho notes quan una persona, quan un educador et diu: "estic aquí per acompanyar-te, a veure què podem fer", i **creu que és possible que tu puguis fer segons quines coses** i que pots escollir i que pots ser coherent. I això ho trasllades a les tutories o a la intervenció directa. //.

Bibliografia

Bertaux, D. (2005). *Los relatos de vida. Perspectiva etnosociológica*. Barcelona: Edicions Bellaterra.

Planella, J. (2000). *La identitat de l'educador social*. Barcelona: Fundació Pere Tarrés. (Màster intervenció socioeducativa menors en risc).

Planella, J. i Vilar, J. (2006). Historias de la pedagogía social. A *Oportunidades de la pedagogia social en un mundo complejo*. Barcelona: UOC.

Pujadas, J. J. (1992). *El método biográfico: El uso de las historias de vida en ciencias sociales*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.

